

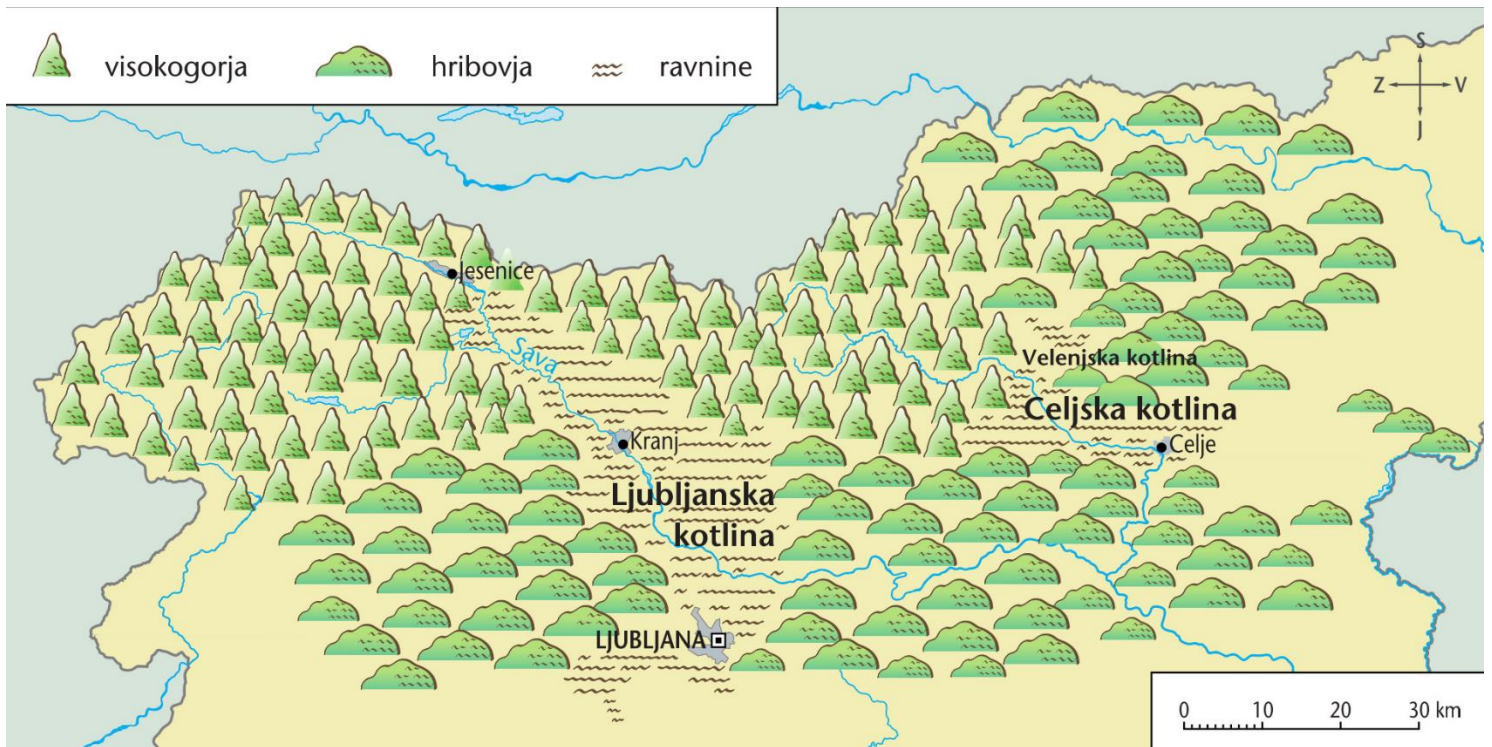
DRUŽBA, 5. razred

UČNA TEMA: Predalpske kotline

POTEK URE

PONOVIMO, kar smo se v minulih urah naučili o predalpskih kotlinah ...

Večje kotline v Sloveniji so Ljubljanska, Celjska in Velenjska.

Kotline so gospodarsko pomembne pokrajine. Primerne so za razvoj industrije, prometa in drugih dejavnosti – to je tudi razlog, da so se v njih mesta hitro širila.

Čeprav so v teh kotlinah ugodne razmere za poljedelstvo in živinorejo, se s kmetijstvom ukvarja relativno malo ljudi.

LJUBLJANSKA KOTLINA

Ljubljanska kotlina se s severovzhodnim delom vriva med Alpe, s svojim južnim robom pa naslanja na Dinarski svet. Od vseh slovenskih pokrajin ima najbolj središčni položaj. To je največja sklenjena ravnina v Sloveniji. Nekateri deli kotline so bolj gozdnati, drugi imajo več obdelovalnih površin. Njive se na dnu Ljubljanske kotline menjavajo z zaplatami gozda.

Med kotlinami je Ljubljanska kotlina **gospodarsko najbolj pomembna**. Na nasuti rodni podlagi so nastale rodovitne prsti in zato ne preseneča razvito kmetijstvo, predvsem živinoreja.

Ljubljanska kotlina ima s svojo osrednjo lego tudi pomemben prometni položaj. Tu se stikajo najpomembnejše cestne in železniške povezave v Sloveniji.

Ljubljanska kotlina je prometno odprta na vse strani, najmanj proti severu, kjer jo zapirajo visokogorske Karavanke in Kamniško - Savinjske Alpe.

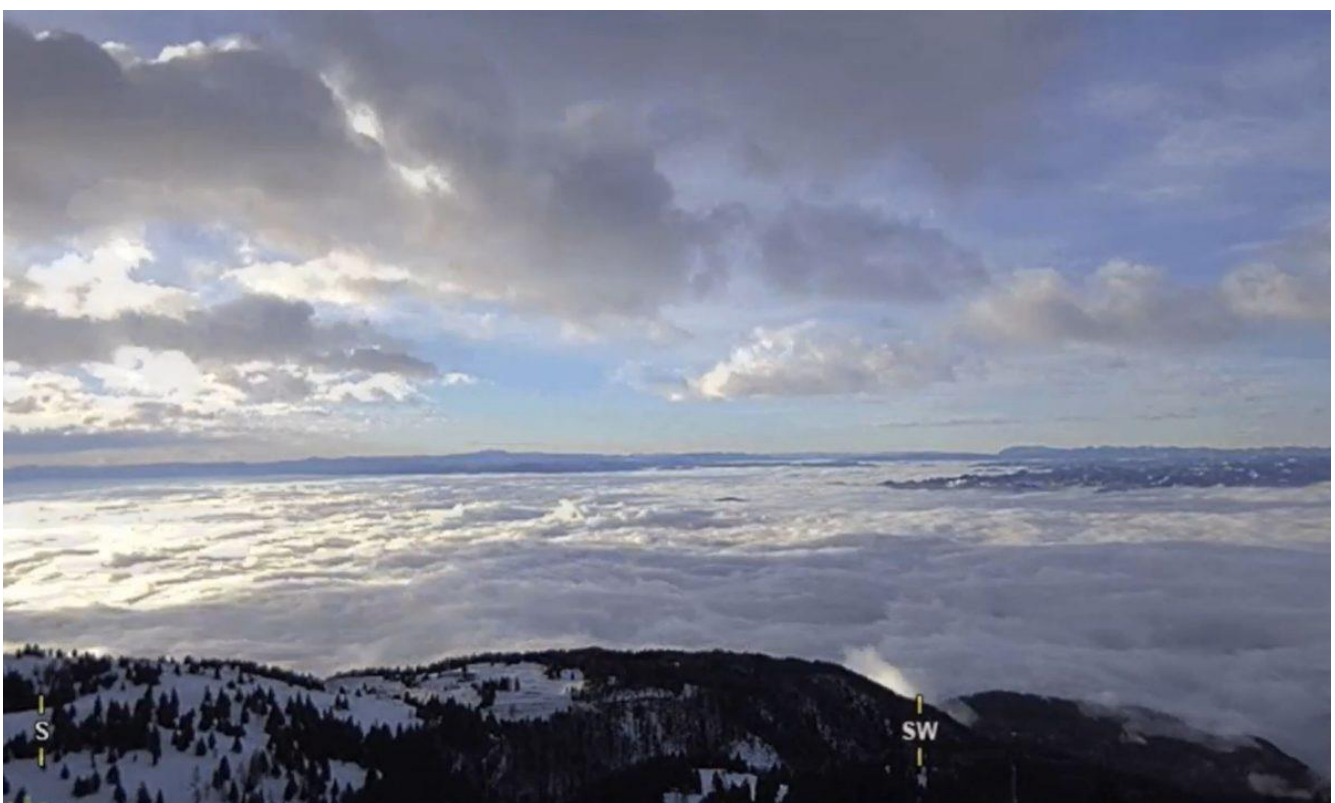
Osrednja lega, prometnost in vodna sila so vplivale na industrializacijo in urbanizacijo. Reka Sava s svojimi številnimi pritoki povezuje Ljubljansko kotlino v enotno pokrajino. Ta osrednja pokrajina je postala tudi upravno pomembna. Na samo glavno mesto Ljubljana, temveč tudi druga mestna naselja, zaradi razmeroma dobrih prometnih povezav.

Podnebje – značilnosti vremena

Za nižje dele, kotline in rečne doline je značilno, da se v poletnih mesecih močno ogrejejo, pozimi pa ohladijo. Zaradi slabe prevetrenosti pa nastajajo pozimi razmere, ko je v kotlinah in rečnih dolinah temperatura nižja kot v višjih legah nad njimi. Govorimo o **toplotnem obratu**, ki je posledica močne ohladitve kotlin in dolin. Temperaturni obrat v Ljubljanski kotlini se kaže v pogosti **megli**. Posledica temperaturnega obrata v kotlinah je pomladanska slana, ki preprečuje gojenje rastlin, občutljivih za mraz. Pozimi je v Ljubljanski kotlini zrak velikokrat zelo onesnažen, kar je posledica ogrevanja stanovanj, prometa in industrije.

Onesnaženje zraka skušamo zmanjšati predvsem z uvajanjem čistilnih naprav in uporabo boljših vrst fosilnih goriv, ki vsebujejo manj žvepla.

CELJSKA KOTLINA

Celjska kotlina je po velikosti druga največja kotlina v Sloveniji. S treh strani jo obdajajo predalpske pokrajine, le na vzhodu se odpira proti panonski nižini. Zaradi tega sega v vzhodni del kotline panonski podnebni vpliv, kar se kaže v dobrem uspevanju vinske trte.

Južni del kotline je raven in posut s prodom, severni del pa je gričevnat.

Najbolj znana posebnost Celjske kotline je pridelava hmelja, katerega središče je Žalec. Morda veš, kaj pridelujejo iz hmelja?

Središče Celjske kotline je mesto Celje, ki je nastalo že v času rimskega imperija. Takrat se je imenovalo Celeia. V srednjem veku je bilo sedež znamenitih celjskih grofov.

Celje je po velikosti in gospodarski moči tretje mesto v državi.

Mesto je nastalo ob sotočju Savinje in Voglajne.

Danes je pomembno **gospodarsko, trgovsko, kulturno, zdravstveno in izobraževalno središče** za širšo okolico.

Zaradi dolgotrajnega močnega onesnaževanja (kemična industrija, Cinkarna Celje) je območje Celja med okoljsko najbolj prizadetimi območji v Sloveniji.

Cinkarna Celje, eno najuspešnejših slovenskih podjetij

VELENJSKA KOTLINA

Kotlina se razteza med Kamniško-Savinjskimi Alpami, Pohorjem in Posavskim hribovjem.

Zaradi kovanja lignita se dno kotline ugreza, posledično nastajajo jezera. Lignit je mehak rjav premog.

Velenje, ki poleg Šoštanja in Šmartnega ob Paki leži v kotlini, je eno najmlajših mest v Sloveniji.

Velenje je mesto, ki diha z rudarji in rudarstvom. Premogovnik Velenje je namreč že vse od leta 1875 glavna gonilna sila razvoja v dolini. Prav rudarstvo in premogovnik pa mestu narekujeta utrip in ga skozi desetletja spreminjata – zaradi rudarjenja so pod površje potonile nekatere vasi (Družmirje, Preloge, del Škal), kot posledica rudarjenja pa so nastala jezera (Velenjsko, Škalsko, Šoštanjsko oz. Družmirsko in Gabrško, ki se je zlilo s Šoštanjskim).

Praznik rudarjev je najpomembnejši dan v letu, ki ga praznuje skorajda vsaka družina, na ta dan rudarji v uniformah ponosno korakajo skozi mesto, novinci skočijo čez kožo v "rudarski stan", rudarska godba pa je nepogrešljiva pri vsakem (večjem) dogodku v dolini.

Zaradi kopanja lignita, prihaja v Velenjski kotlini (nekateri ji pravijo tudi Šaleška dolina) do ugrezanja tal. Tako so v dolini nastala jezera. Manjši dve jezera (Šaleško in Družmirsko jezero) ponujata predvsem sprehajalne poti, Velenjsko jezero pa je, sploh poleti, priljubljena turistična točka v mestu.

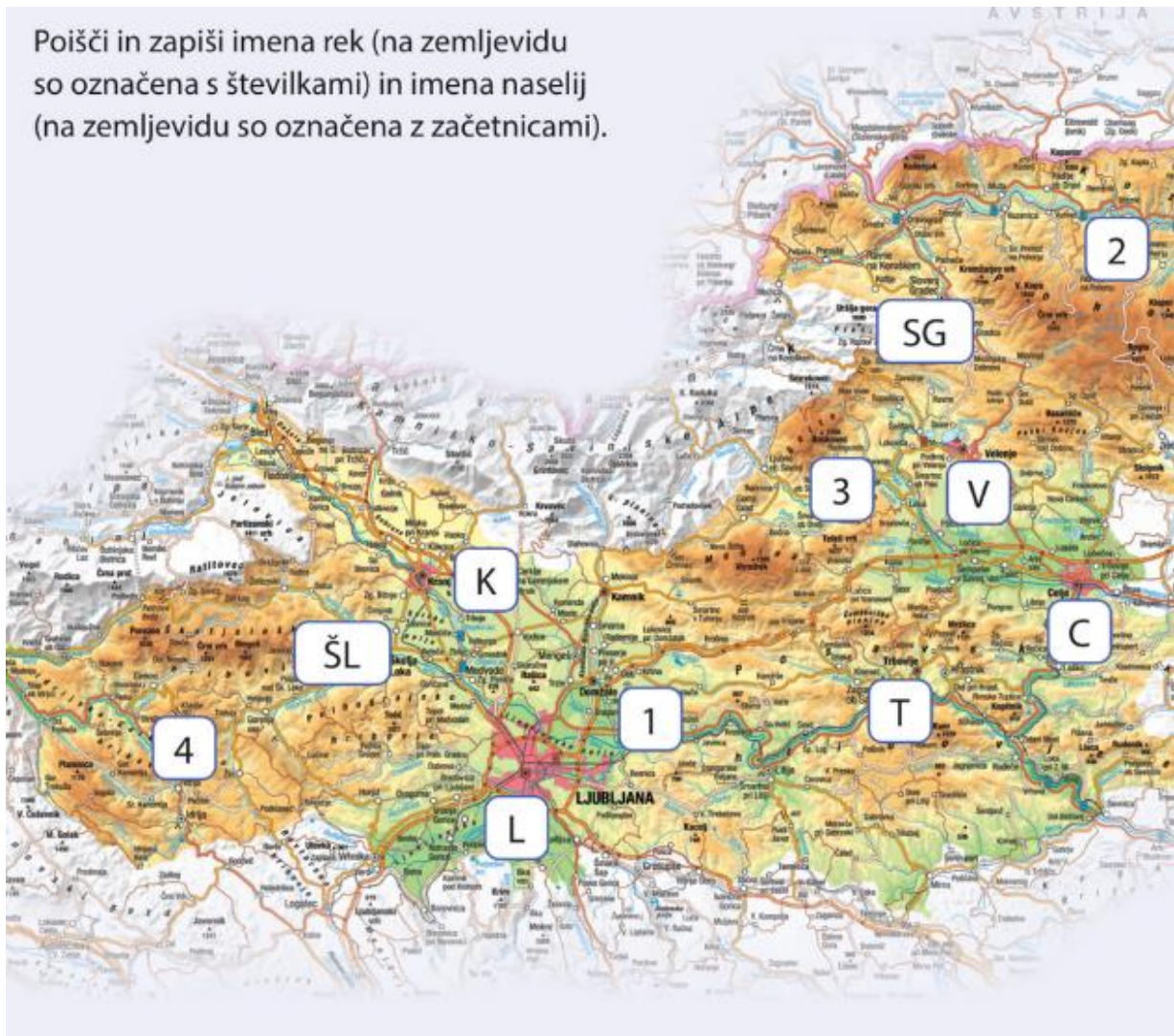

Naloge za ponovitev predalpskega sveta

Ime: _____

Datum: _____

Poišči in zapiši imena rek (na zemljevidu so označena s številkami) in imena naselij (na zemljevidu so označena z začetnicami).

L _____

1 _____

K _____

2 _____

V _____

3 _____

SG _____

4 _____

ŠL _____

T _____

C _____

Škofja Loka

Oglej si pokrajini, ki ju prikazujeta fotografiji. Katera je primernejša za poselitev? Svoja razmišljanja zapiši.

Zapiši nekaj naravnih in družbenih značilnost pokrajine, ki jo vidiš na fotografiji Celjske kotline.

Naravne značilnosti: _____

Družbene značilnosti: _____
